

ZAPISNIK

s 2. sjednice Savjeta za ljudska prava održane 25. travnja 2022.

Druga sjednica Savjeta za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Savjet) održana je u ponedjeljak, 25. travnja 2022. u Banskim dvorima (dvorana 112) s početkom u 14 sati.

Nazočni članovi Savjeta: Boris Milošević, potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i predsjednik Savjeta za ljudska prava; Juro Martinović, Ministarstvo pravosuđa i uprave; Margareta Mađerić, Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike; Anja Jelavić, Ministarstvo kulture i medija; Sonja Žerjav, Ured predsjednika Vlade Republike Hrvatske; Dalibor Šemper, Ured potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske; Štefica Stažnik, Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava; Alen Tahiri, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske; Ivan Novosel, Kuća ljudskih prava; Tamara Jovičić, Udruga IKS; Emir Grbić, Savez Roma Republike Hrvatske "KALI SARA".

Nazočni zamjenici članova Savjeta: Vesna Vuković, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova; Dalibor Jurić, Ministarstvo unutarnjih poslova; Josipa Crnoja Bartolić, Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike; mr.sc. Vesna Šerepac, Ministarstvo znanosti i obrazovanja; Vesna Trbojević, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja; Nikola Zdunić, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske.

Ukupno je bilo prisutno 16 od 18 članova (ili zamjenika članova) Savjeta.

Ispričani članovi ili zamjenici članova Savjeta: prim. Željko Plazonić (član) i mr.sc. Jasminka Katić Bubaš (zamjena člana) iz Ministarstva zdravstva; Darija Marić (zamjenica člana) iz Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Na sjednici su također bile nazočne mr.sc. Tena Šimonović Einwalter, pučka pravobraniteljica; Tatjana Vlašić, zamjenica pučke pravobraniteljice; Tatjana Vukobratović Spasojević, zamjenica državnog tajnika Središnjeg državnog ureda za obnovu i stambeno zbrinjavanje; Ana Dujić, viša savjetnica u Uredu zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava; Katica Prpić, ravnateljica Uprave za graditeljstvo i procjene vrijednosti nekretnina u Ministarstvu prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine; Danijela Gaube, voditeljica Službe za ljudska prava u Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske; Nemanja Relić, savjetnik u Uredu potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske.

Na početku 2. sjednice Savjeta, gosp. Boris Milošević, potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i predsjednik Savjeta, srdačno je pozdravio sve prisutne, utvrdio kvorum za održavanje sjednice i otvorio sjednicu usvajanjem Dnevnog reda.

Jednoglasno je usvojen predloženi Dnevni red 2. sjednice:

- 1) Izvješće pučke pravobraniteljice za 2021. - preporuke
- 2) Implementacija presuda Europskog suda za ljudska prava u tijelima državne uprave

3) Razno

Nakon usvajanja Dnevnog reda, predsjednik Savjeta, utvrdio je kako nema primjedbi na Zapisnik s 1. sjednice Savjeta za ljudska prava te je isti jednoglasno usvojen.

Potom je predsjednik Savjeta otvorio 1. točku dnevnog reda – Izvješće pučke pravobraniteljice za 2021. Uvodno je istaknuo kako je javno objavljeno Izvješće pučke pravobraniteljice za prošlu godinu koje sadrži preporuke tijelima državne uprave te istaknuo važnost aktivnog uključivanja Savjeta u provedbu ovih preporuka.

Usljedilo je izlaganje pučke pravobraniteljice, mr.sc. Tene Šimonović Einwalter, u kojem je predstavila godišnje Izvješće i preporuke tijelima državne uprave. Pučka pravobraniteljica uvodno je pohvalila ažurnost u sazivanju 2. sjednice Savjeta te istaknula kako je važno u što kraćem roku sagledati analizu stanja za prošlu godinu i pristupiti razgovoru i provedbi preporuka. Podsjetila je prisutne kako institucija pučke pravobraniteljice ima pet mandata - mandat institucije ombudsmana, nacionalne institucije za zaštitu i promicanje ljudskih prava, središnjeg tijela za suzbijanje diskriminacije, Nacionalnog preventivnog mehanizma za sprječavanje mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja (nadalje: Nacionalni preventivni mehanizam) te je nadležno tijelo za vanjsko prijavljivanje nepravilnosti (zviždači).

Istaknuto je kako se na godišnjoj razini ne podnose posebna izvješća za svaki od spomenutih mandata, već se izrađuje objedinjeno izvješće koje pokriva sve mandate pučke pravobraniteljice. S obzirom da postoji mogućnost izrade posebnih izvješća, pučka pravobraniteljica iskoristila je priliku da najavi skoro podnošenje Saboru Republike Hrvatske posebnog izvješća o utjecaju pandemije COVID-19 na ljudska prava i jednakost.

U nastavku su pojašnjeni izvori informacija korišteni prilikom izrade Izvješća pučke pravobraniteljice. Izvješće predstavlja analizu i pregled stanja u području ljudskih prava i jednakosti te je izuzetno bitno prikupiti informacije iz višestrukih izvora i osigurati što objektivniji prikaz stanja. Istaknuto je kako, uz pritužbe građana, suradnja s dionicima predstavlja okosnicu mehanizma djelovanja pučke pravobraniteljice. Navedena je suradnja s tijelima državne uprave, organizacijama civilnog društva (kako nevladinim organizacijama tako i sindikatima), akademskom zajednicom, crkvama i vjerskim zajednicama, poslodavcima i ostalim dionicima u procesu pripreme izvješća. Relevantan izvor informacija su i nacionalni terenski obilasci (obilasci u okviru mandata Nacionalnog preventivnog mehanizma, obilasci žrtava potresa i romskih nasilja te preventivni obilasci), ali i relevantna nacionalna i međunarodna izvješća, preporuke upućene Republici Hrvatskoj u okviru mehanizama zaštite ljudskih prava, analize i istraživački izvještaji te mediji.

Radi unaprjeđenja metodologije izrade izvješća, najavljena je promjena dosadašnje prakse upućivanja dopisa s velikim brojem pitanja tijelima državne uprave. Najavljeno je smanjenje broja pitanja koja se upućuju tijelima i unaprjeđenje metodologije prikupljanja podataka za izvješće, a prijedlozi tijela državne uprave radi unaprjeđenja metodologije su dobrodošli.

Potom su izloženi statistički podaci iz Izvješća pučke pravobraniteljice za 2021. Pučka pravobraniteljica postupala je u 5769 predmeta prošle godine, a najbrojniji su predmeti u području diskriminacije, zdravstvene zaštite, radnih prava i pravosuđa. Istaknuto je kako neki od izrazito bitnih problema nisu vidljivi iz statističkih podataka jer se ne prijavljuju. Primjerice, starije osobe koje nisu informirane o mogućnostima prituživanja, starije i nemoćne osobe koje

fizički ne mogu doći do pučke pravobraniteljice, ili osobe iz romskih naselja ili druge osobe koje imaju najviše problema u ostvarenju svojih prava često ne prijavljuju poteškoće s kojim se suočavaju. Pučka pravobraniteljica istaknula je terenske obilaske kao jedan od načina kroz koje se nastoji osigurati veća dostupnost ovim skupinama.

Pučka pravobraniteljica navela je kako se diskriminacija događa u različitim područjima života no prikazuje se kao jedno područje u izvješću jer je riječ o posebnom mandatu pučke pravobraniteljice kao središnjeg tijela za suzbijanje diskriminacije. Među zaprimljenim pritužbama je i velik broj onih koje se ne odnose na diskriminaciju na način definiran u Zakonu o suzbijanju diskriminacije, a u velikoj mjeri te se pritužbe odnose na percipirani osjećaj nepravde tijekom pandemije COVID-19.

Izvješće za prošlu godinu sadrži 156 preporuka. Naglašena je razlika između strukturnih preporuka, za čiju provedbu je potrebno više vremena i sredstava, i preporuka koje zahtijevaju volju i organizacijske promjene. Snažniji fokus na ljudska prava i manja usmjerenost na upravna područja novost su izvješća za 2021. Novost je i prikaz preporuka uz opis identificiranog problema umjesto na kraju svakog poglavlja, kao što je to bio slučaj u prethodnim izvješćima.

Pučka pravobraniteljica istaknula je kako su uvedena nova poglavlja, ističući poglavlje o pravu na dobro upravljanje, poglavlje o utjecaju umjetne inteligencije te poglavlje o postupanju Europskog suda za ljudska prava kao i poglavlje o braniteljima ljudskih prava. U okviru nekih od postojećih cjelina istaknute su nove teme, kao što je platformski rad sada poseban dio u okviru prava na rad.

Tijekom 2021. posebno su naglašeni izazovi vezani za utjecaj pandemije COVID-19 i potresa, ali i oni vezani za pravo na zdravlje (u odnosu na epidemiju, potrese ali i za sve građane Republike Hrvatske), pravo na rad, socijalnu skrb, starije osobe i prava starijih osoba te pravosuđe, slobodu izražavanja, govor mržnje i zločin iz mržnje, prava nacionalnih manjina, diskriminaciju, pravo na zdrav život i zdrav okoliš te migracije.

Vezano za alate koje pučka pravobraniteljica primjenjuje u postupanju po predmetima, navedeno je da može dati preporuke, mišljenja, prijedloge i upozorenja koja nisu pravno obvezujuća. Stoga je pučka pravobraniteljica istaknula važnost dobre komunikacije i suradnje te zaprimanja povratnih informacija. Naglašeno je kako upravo mehanizmi poput Savjeta za ljudska prava predstavljaju način da tijela javne vlasti djeluju u skladu s preporukama/prijedlozima i upozorenjima. Jedan od važnijih alata pučke pravobraniteljice je i godišnje izvješće, ali i sudjelovanje u izmjenama zakona i različitim strategija (u izvješće je uključen i popis javnih savjetovanja u kojima je institucija djelovala, javno djelovanje i mediji, preventivno djelovanje i promocija ljudskih prava, te ukazivanje Saboru Republike Hrvatske i javnosti na stanje ljudskih prava.

U izvješću za 2021. naglašena je i važnost preventivnog djelovanja u odnosu na međunarodne standarde i izvršenje presuda Europskog suda za ljudska prava ili kod implementacije UN-ovih konvencija ili preporuka GRECO-a. Kao preduvjet je istaknuta kvalitetna suradnja, pravovremena, redovita i dvosmjerna komunikacija oko godišnjeg izvješća i u e-Savjetovanju.

Suradnja s tijelima državne uprave tijekom 2021. ocjenjena je kao vrlo dobra. Pučka pravobraniteljica sudjeluje u radnim skupinama za relevantne zakone (primjerice, sudjelovala

je u izradi Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti), a u suradnji s tijelima državne uprave organizirani su i javni događaji koji su bili dodatna prilika za raspravu o zakonima u izradi.

Međutim, istaknuto je kako pučka pravobraniteljica i dalje nema neposredan uvid u podatke o postupanju prema ilegalnim migrantima u informacijskom sustavu Ministarstva unutarnjih poslova, iako pučka pravobraniteljica ima pristup tom sustavu kada nije riječ o ilegalnim migrantima.

U odnosu na provedbu preporuka, pučka pravobraniteljica istaknula je kako je provedeno 43% preporuka iz izvješća za 2020. Istaknula je važnost brze rasprave o izvješću, ističući kako je kašnjenje s raspravom o izvješćima za 2018. i 2019. utjecalo na implementaciju preporuka, iako su na to utjecali i drugi čimbenici.

Pučka pravobraniteljica već je ranije uspostavila koordinate za suradnju na operativnoj razini, no pokazala se potreba za sudjelovanjem više rukovodeće razine za dogovore, te se stoga ova rasprava u okviru Savjeta prepoznaje kao posebice važna.

U nastavku je pučka pravobraniteljica istaknula poteškoće u provedbi preporuka te je upućen poziv na dijalog i raspravu o rješenjima. Pučka pravobraniteljica predložila je da se raspravi i dogovori način praćenja provedbe preporuka i daljnja suradnja s obzirom da jedan sastanak nije dovoljan za raspravu. Nadalje, pravobraniteljica je predložila da se organizira tematski sastanak ili sastanci sa većim ministarstvima radi nastavka dijaloga o provedbi preporuka.

Predsjednik Savjeta zahvalio je pučkoj pravobraniteljici na konstruktivnom izlaganju te pozvao resorna tijela na razmatranje preporuka, rješavanja problema i unaprjeđenje suradnje. Potom se osvrnuo na pet preporuka koje se odnose na utjecaj potresa na ostvarivanje ljudskih prava.

Predsjednik Savjeta, u odnosu na preporuke upućene Crvenom križu, a koje se odnose na: a) potrebu ulaganja dodatnih napora kako bi se kontinuirano sanirali bunari na potresom pogođenom području Sisačko-moslavačke županije i b) potrebu da se nastavi provoditi programe psihosocijalne podrške u organiziranim smještajima te, po procjeni, u domovima stradalnika, odgovorio je kako će se nastaviti kontinuirani rad na sanaciji bunara ističući kako je prema operativnim izvještajima sanirano 964 bunara, te se sanira do 10-ak bunara na tjednoj bazi. Crveni križ na kontinuirano pruža psihosocijalnu podršku i vodi statistiku o broju pruženih usluga.

U odnosu na preporuku Vladi Republike Hrvatske da se nastavi s mjerama vezanim za otpis potraživanja za energente na području na kojem je proglašena katastrofa, predsjednik Savjeta istaknuo je da će se nastaviti s provedbom ove mjere ističući da otpis vrijedi za prvih šest mjeseci ove godine te će se nastaviti s tom mjerom nakon tog razdoblja. Istaknuto je i kako će se raditi na poboljšanju komunikacije te rješavanju stambenog zbrinjavanja osoba koje su u kontejnerskim stambenim naseljima.

Tatjana Vukobratović Spasojević, zamjenica državnog tajnika Središnjeg državnog ureda za obnovu i stambeno zbrinjavanje, istaknula je kako se ubrzava rekonstrukcija obnova na potresom pogođenim područjima. Primljeno je 8340 zahtjeva, a taj broj ne odgovara stvarnom stanju budući da su zahtjevi različiti i podneseni za sve za što su građani smatrali da imaju pravo (gospodarski objekti, vikendice i sl.). Danas je urađeno preko 2215 kuća, oko 80-ak kuća tjedno, ali je cilj povećati dinamiku obnove na 100 kuća tjedno kako bi se čim prije završila rekonstrukcijska obnova. Zbog novih nalaza i provjera na terenu doći će do promjene naljepnica

na kućama i povećanja rekonstrukcijske obnove temeljem nalaza. Započeo je rad na zamjenskim obiteljskim kućama, trenutno ima 15 gradilišta, a u tijeku je uklanjanje ruševina ili gradnja na 30 gradilišta.

U odnosu na preporuku koja se odnosi na privremeni smještaj, istaknuto je kako je u stanovima kojima upravlja Središnji državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje smještena 271 osoba (stradalnika potresa) te je na raspolaganje ustupljeno 96 stanova u području bliže potresom pogođenih područja.

Predstavnica Ministarstva prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine, Katica Prpić, istaknula je kako Ministarstvo prihvaća preporuke. Osvrnula se na preporuku koja se odnosi na neposrednu komunikaciju na potresom pogođenim područjima ističući kako je nakon potresa u Glini smješten službenik Ministarstva kako bi svakodnevno bio na raspolaganju građanima, te se na isti način postupilo u Sisku i Petrinji gdje je uređen poslovni prostor u kojem se građani mogu obraćati službenicima i na taj način je stvoren One-Stop-Shop. Slična kontakt točka postoji i u Zagrebu te Ministarstvo zaprima veliki broj upita. Istaknuo je kako će se nastaviti rad na unaprjeđenju.

Potom je predsjednik Savjeta izdvojio preporuke koje se odnose na prava nacionalnih manjina i preporuke u području diskriminacije temeljem rasnog i etničkog porijekla.

U odnosu na preporuku Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, da redovito izrađuje i objavljuje izvješća o provođenju Operativnih programa za nacionalne manjine za razdoblje 2021. – 2024., istaknuo je kako će preporuka biti ispunjena budući da je Izvješće upućeno tijelima na mišljenje nakon čega slijedi upućivanje u proceduru usvajanja Vladi Republike Hrvatske.

U odnosu na preporuke vezane za zločin iz mržnje i govor mržnje te potrebu za edukacijom različitih dionika, predsjednik Savjeta istaknuto je kako bi na ovu temu trebalo organizirati tematsku sjednicu.

Predsjednik Savjeta izdvojio je i preporuku Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske, Ministarstvu unutarnjih poslova i Ravnateljstvu policije da ujednačeno postupaju u vezi javne upotrebe pozdrava „Za dom spremni“ navodeći da bi ova preporuka trebala biti usmjerena i sudbenoj vlasti u smislu potrebe za ujednačenim postupanjem.

U odnosu na preporuku Vladi Republike Hrvatske da se usvoji Nacionalni plan zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije i prateći akcijski planovi, predsjednik Savjeta istaknuto je kako će dokumenti nakon što završi prikupljanje mišljenja tijela državne uprave ići u javno savjetovanje.

Predsjednik Savjeta potom je pozvao prisutne na raspravu o preporukama.

Alen Tahiri, ravnatelj Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske, naglasio je kako se intenzivno radi na izvješću o provedbi Operativnih programa za nacionalne manjine te na ostvarenju mjera i ciljeva iz Operativnih programa za nacionalne manjine. Kao otegotnu okolnost istaknuo je premali broj djelatnika Ureda s obzirom na širok djelokrug rada koji obuhvaća: provedbu Operativnih programa, financiranje i kontrolu financijskih sredstava, praćenje različitih međunarodnih dokumenata i instrumenata zaštite

ljudskih prava. Djelokrug Ureda obuhvaća i područje zločina iz mržnje i nediskriminaciju te suzbijanje trgovanja ljudima.

Istaknuo je kako će se ponovno održavati edukacije za pravosudne dužnosnike u području zločina iz mržnje i govora mržnje. Na tu temu održat će se edukacija u Vukovaru organizirana u suradnji s Pravosudnom akademijom za koju već postoji značajan interes.

U području trgovanja ljudima istaknuto je kako su raseljene osobe iz Ukrajine u riziku da upadnu u lanac trgovanja ljudima. U tom području se također održavaju edukacije pravosudnih dužnosnika u suradnji s Pravosudnom akademijom, te je najavljeno skoro održavanje edukacije u Splitu.

Potom je predstavnik Ministarstva unutarnjih poslova, Dalibor Jurić, istaknuo kako postoji intenzivna i dobra suradnja s pučkom pravobraniteljicom i specijaliziranim pravobraniteljicama. Preporuke koje se tiču postupanja policije su u skladu s onim što rukovodstvo Ministarstva nastoji unaprijediti kroz edukacije. Istaknuto je kako se za sve preporuke traži povratna informacija policijskih uprava te se one nastoje detaljno provesti.

Vezano za Zakon o državljanstvu, predstavnik Ministarstva ukazao je na određene izazove s kojima će se susresti prilikom provedbe preporuka, no iskazao je otvorenost za daljnji dijalog na tu temu.

Vezano za zločin iz mržnje, istaknuto je kako Policijska akademija provodi edukacije policijskih službenika za prepoznavanje zločina iz mržnje. Također je upozorio da govor mržnje ne postoji kao termin u Kaznenom zakonu, ali se često kolokvijalno koristi.

Vezano za ranije spomenuti pristup podacima u informacijskom sustavu Ministarstva unutarnjih poslova, istaknuo je kako će Ministarstvo predložiti odgovarajući način rješavanja tog problema u odgovoru na preporuke pučke pravobraniteljice.

Potom je predstavnik Kuće ljudskih prava, Ivan Novosel, pohvalio Izvješće pučke pravobraniteljice u kojem je po prvi put uključeno posebno poglavlje koje se odnosi na branitelje ljudskih prava. Istaknuo je važnost rasprave o preporukama u kratkom roku od donošenja. Predložio je da se na sljedećim sjednicama Savjeta, kao jedna od točaka dnevnog reda uvede i rasprava o preporukama upućenim pojedinom tijelu te da se temeljem toga izradi indikativni vremenik za praćenje napretka u izvršenju preporuka te pristupi raspravi o provedbi preporuka.

Predložio je i uvođenje pisanog preliminarnog izvješća o napretku u provedbi preporuka (nakon šest mjeseci), a Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina predložen je kao tijelo koje bi moglo biti zaduženo za izradu izvješća, uzimajući u obzir da je Ured nadležan za praćenje preporuka pučke pravobraniteljice. Spomenuto je kako je izrada izvješća o provedbi preporuka pučke pravobraniteljice bila korisna praksa u okviru Povjerenstva za ljudska prava. Predloženo je i da se raspravi metodologija izrade preliminarnoga izvješća.

Zaključno je istaknuo kako je važno poticati raspravu u Saboru Republike Hrvatske o ovom izvješću, ali i raspravljati o izvješćima specijaliziranih pravobraniteljica koja također daju izvješća o ljudskim pravima u okviru svoje nadležnosti. Pored toga, bitno je raspravljati i o Izvješću Povjerenika za informiranje.

Predsjednik Savjeta odgovorio je kako će se u obzir uzimati i izvješća posebnih pravobraniteljica koje će se pozivati na sjednice Savjeta po potrebi, a podsjetio je i da su na prvoj sjednici Savjeta izlaganje o stanju ljudskih prava u okviru svoje nadležnosti održale i posebne pravobraniteljice.

Potom je predsjednik Savjeta dao riječ predstavnici Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, državnoj tajnici Margareti Mađerić, koja je navela kako postoji izrazito kvalitetna suradnja Ministarstva s Uredom pučke pravobraniteljice te istaknula važnost suradnje za provedbu preporuka s ciljem pomoći ranjivim skupinama i unaprjeđenja kvalitete njihovog života. Istaknula je kako postoji niz tema koje je potrebno zajednički raspraviti s obzirom na širok djelokrug Ministarstva te je predložila da se o preporukama raspravlja po resorima na zasebnoj tematskoj sjednici Savjeta. Podsjetila je na hvalevrijednu inicijativu pučke pravobraniteljice u tijeku donošenja novog Zakona o socijalno skrbi kada je iniciran okrugli stol, a široka javna rasprava pridonijela i rješenjima u okviru novog Zakona o socijalnoj skrbi.

Državni tajnik Juro Martinović iz Ministarstva pravosuđa i uprave istaknuo je kako su pučka pravobraniteljica i posebne pravobraniteljice partneri s kojima je potrebno ostvariti kvalitetnu suradnju čak i kada se ne slažemo s primjedbama. Istaknuo je kako su preporuke vezane za područja na kojima Ministarstvo već poduzima napore i korake za unaprjeđenje. Kao primjer je istaknut Etički kodeks za dužnosnike izvršne vlasti koji je u završnoj je fazi te se očekuje skoro usvajanje. Istaknuo je kako se poduzimaju i koraci za harmonizaciju cjelokupnog sustava, snaženje institucija, provode se edukacija i snaženje sudbene vlasti i postoji konstantan napredak.

Nakon toga predsjednik Savjeta formulirao je usmeni zaključak tijelima javne vlasti. U prvoj točki tijela javne vlasti se pozivaju da poduzmu određene mjere i aktivnosti za provedbu preporuka pučke pravobraniteljice, a ukoliko smatraju da određenu preporuku nije moguće provesti na način kako je predloženo da to obrazlože. U drugoj točki istaknut će se potreba da se nastavi dijalog tijela državne uprave s pučkom pravobraniteljicom, da odgovaraju na dopise i dolaze na sastanke. Treća točka je obveza Savjeta da organizira tematske sjednice kako bi se raspravile preporuke upućene jednom ili više resornih tijela, a četvrtom točkom se zadužuje Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina da zaključaj dostavi svim relevantnim tijelima javne vlasti koja nemaju svog predstavnika u Savjetu. Zaključak će se, nakon nomotehničkog uređivanja, dostaviti tijelima na postupanje. Predsjednik Savjeta istaknuo je i kako postoji mogućnost da se kasnije utvrdi obveza izrade preliminarnog izvješća.

Nije bilo primjedbi na predloženi usmeni zaključak predsjednika Savjeta te je isti jednoglasno usvojen.

Predsjednik Savjeta potom je otvorio 2. točku dnevnog reda - Izvršenje presuda Europskog suda za ljudska prava u tijelima državne uprave, nakon čega je dao riječ Štefici Stažnik, zastupnici Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.

Zastupnica je na početku opisala ulogu Ureda zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava (nadalje: Ured zastupnice) ističući kao prioritet rada Ureda zastupanje pred Europskim sudom za ljudska prava. Ured zastupnice zadužen je i za koordinaciju izvršenja presuda Europskog suda za ljudska prava, a istaknula je kako je to primarno pravno-diplomatski posao obzirom da se odvija u okviru Odbora ministara Vijeća Europe, a ne pred sudom. Treća uloga Ureda zastupnice je i implementacija Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (nadalje: Konvencija) i širenje znanja o sudskoj praksi kako bi se pridonijelo boljem

razumijevanju i primjeni Konvencije, a na taj način i smanjenju broja presuda pred Europskim sudom za ljudska prava.

U odnosu na povrede Konvencije, istaknula je kako Republika Hrvatska nema sistemskih povreda, ali ima širok raspon povreda koje su u fokusu Europskog suda za ljudska prava. Izvršenje presuda ujedno je pokazatelj problema koji postoje u području ljudskih prava.

Vežano za izvršenje presuda, navela je kako obveza izvršenja proizlazi iz Konvencije i Ustava Republike Hrvatske. Isplata naknada je samo manji dio izvršenja presuda, dok se veći dio odnosi na uklanjanje uzroka povreda. Nadzor izvršenja presuda vrši se u okviru Odbora ministara, političkog tijela Vijeća Europe, u kojem sudjeluju ministri vanjskih poslova, odnosno njihovi veleposlanici, koji nadziru izvršenje presuda uz stručnu pomoć Tajništva Odbora ministara Vijeća Europe. Na godišnjoj razini održavaju se četiri sastanka Odbora ministara, a dio poslova se rješava izvan redovnih sastanaka. Osnova procesa izvršenja je u komunikaciji i suradnji. Za koordinaciju izvršenja presuda zadužen je Ured zastupnice. U tu svrhu osnovan je i Odjel za koordinaciju izvršenja presuda koji u koordinaciji s zastupnicom surađuje s domaćim tijelima i sudjeluje u radu Odbora ministara, surađuje s Tajništvom Odbora ministara i sličnim tijelima drugih država radi razmjene prakse. Istaknula je kako Ured zastupnice ne izvršava presude, već to čini izvršna, sudbena, vrhovna vlast i vlast na lokalnoj razini, a u tome mogu sudjelovati i tzv. „produžene ruke“ države (npr. odvjetnička komora, liječnička komora). Presudu izvršava ono tijelo koje je prouzročilo povredu ili ono tijelo koje je u međuvremenu dobilo nadležnost da može poduzeti mjere koje se smatraju uklanjanjem uzroka povrede i sprečavaju nove istovrsne povrede.

Zastupnica je naglasila kako je najčešće potrebna suradnja više različitih tijela da bi se izvršila jedna ili više presuda. Trenutno je 87 presuda u izvršenju, od čega 39 vodećih predmeta i 5 odluka o nagodbama, a u 17 predmeta postupak izvršenja traje dulje od 5 godina što indicira da nismo presude izvršili u razumnom roku. Dva predmeta su u pojačanom nadzoru, a odnose se na neučinkovite istrage ratnih zločina (grupa predmeta Skendžić-Krznarić) i povredu prava vlasništva vlasnicima stanova sa zaštićenim najmoprimcima (grupa predmeta Statileo). Istaknula je kako smo najveći broj predmeta imali 2017. (186 predmeta), a do danas je isplaćeno 45.351.122,00 kuna na ime presuda Europskog suda za ljudska prava.

Vežano za koordinaciju izvršenja presuda, istaknula je kako se institucionalizaciji procesa izvršenja pristupilo 2013. kada je uspostavljen Stručni savjet za izvršenje presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava (nadalje: Stručni savjet), tijelo sastavljeno od svih predstavnika sudbene vlasti, pravobraniteljskih institucija i drugih tijela, koje služi kao komunikacijski alat, a često se navodi kao primjer dobre prakse. Izuzeto je važno da u to tijelo bude uključen jedan dužnosnik i jedan rukovodeći službenik. S tijelima koja su uključila dužnosnika i rukovodećeg službenika osigurana je dugoročno dobra suradnja, a kao dobar primjer je navedeno Ministarstvo unutarnjih poslova. Međutim takva praksa nije zaživjela u svim tijelima i ovim putem su predstavnici tijela državne uprave zamoljeni da se dužnosnici koji su članovi Savjeta za ljudska prava uključe i u rad Stručnog savjeta.

U nastavku je detaljnije pojašnjen proces izvršenja presuda. Ured zastupnice prevodi presude, izrađuje analize, utvrđuje uzroke povreda i vremenske okvire, preliminarne upitnike i dostavlja ih čelnicima tijela putem članova Stručnog savjeta. Istovremeno se prikupljaju odgovori i podaci od podnositelja u svrhu isplate naknade. Ured zastupnice informacije i prijedloge mjera prikuplja od tijela državne uprave i provodi vlastito istraživanje upravne i sudske prakse i proučava druge međunarodne dokumente te komunicira sa članovima Stručnog savjeta radi

definiranja učinkovitih mjera izvršenja. Izrađuje se Akcijski plan izvršenja presude ili akcijsko izvješće u kojem su na odgovarajući način prezentirane mjere izvršenja svake presude ili grupe presuda, a plan potom procjenjuje Odbor ministara. Potom se donosi Odluka o provedbi procesa izvršenja i radi se izvješće kojim se zatvara proces izvršenja. Svi dokumenti su javno dostupni na mrežnim stranicama Ureda zastupnice.

U nastavku su istaknuta dva primjera izvršenja presuda. Kao pozitivan primjer istaknut je predmet Oršuš protiv Hrvatske, koji se odnosio na segregaciju romske djece u školama. Postojala je politička volja Ministarstva znanosti i obrazovanja, te suradnja škola i lokalne zajednice za izvršenje ove presude zbog čega su uspješno dogovoreni rokovi i praćenje izvršenja provedbe. Izmijenjeni su zakoni, podzakonski akti i praksa u školama te javne politike. S druge strane istaknut je primjer grupe predmeta Statileo iz 2014. koji se odnosi na povredu prava na mirno uživanje vlasnika stanova u kojima žive zaštićeni najmoprimci.

Navedeno je kako je postojao problem s razumijevanjem presude. Iako je donesena dopuna Zakona o najmu stanova kojim je otklonjena većina uzroka povrede prava te je Odbor ministara pozitivno ocijenio izvršenje presude, Ustavni sud 2020. ukinuo je Zakon o najmu stanova, a takvo stanje generiralo je nove predmete i probleme u sudskoj praksi. Istaknuto je kako Odbor ministara traži povratne informacije, a rokovi za donošenje novog zakona se pomiču, što dovodi u pitanje i vjerodostojnost države.

Presuda MH i drugi protiv Hrvatske, tiče se imigranata i učinkovite istrage, uvjete smještaja za djecu migrante i kolektivno protjerivanje stranaca, te je zastupnica istaknula kako se u izvršenju te presude koja je postala konačna 4. travnja 2022. očekuje puna suradnja Ministarstva unutarnjih poslova, policije, Državnog odvjetništva, upravnih sudova, Ustavnog suda Republike Hrvatske, Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

Potom je zastupnica pojasnila neke od izazova u izvršenju presuda ističući kako je potrebno sudjelovanje više tijela u izvršenju presuda te su primjetni problemi s podjelom nadležnosti i podjelom poslova. Članovi Stručnog savjeta najčešće u opisu svog radnog mjesta nemaju poslove izvršenja presuda Europskog suda za ljudska prava, te poslovi vezani za izvršenje nisu prioritet.

Zastupnica je naglasila izostanak pravna osnova za provođene procesa izvršenja. Iako postoje odredbe sukladno kojima država mora izvršavati presude, ne postoje odredbe o tome tko treba poduzimati koje korake u procesu izvršenja, te proces ovisi o dobroj volji tijela i spremnosti na suradnju. Napomenuto je kako takva situacija utječe na promptnost izvršenja presuda u tijelima državne uprave. Zastupnica je iznijela prijedlog da se zakonom uredi izvršenje presuda Europskog suda za ljudska prava kako bi se definirala zaduženja svih uključenih u taj proces.

Potom je istaknuto kako Ured zastupnice isplaćuje naknade u slučaju gubitka sporova, te se u nedostatku sredstava, umanjuju raspoloživa sredstva za funkcioniranje Ureda zastupnice, dok tijelo koje je prouzročilo povredu ne osjeća financijski teret presude. Slijedom navedenog, predloženo je da tijela koja su prouzročila povredu plaćaju ili refundiraju troškove Uredu zastupnice za iznose dosuđenih naknada.

Među ključnim izazovima za rad Ureda zastupnice istaknut je i nedostatak adekvatnog prostora, potreba za kadrovskim jačanjem, potreba za izmjenom propisa i usklađivanjem plaća s drugim srodnim radnim mjestima. Nedostatak adekvatnog prostora onemogućava održavanje sastanaka Stručnog savjeta i otežava komunikaciju s tijelima.

Zastupnica je navela kako je, unatoč neadekvatnim uvjetima za rad, izvršeno 490 presuda i odluka i uspostavljena stalna suradnja s Tajništvom Odbora ministara. Unatoč tome, kod izrade nacrtu propisa Ured zastupnice rijetko se uključuje u sastav radnih tijela.

U nastavku izlaganja zastupnica se osvrnula i na činjenicu da se Konvencija ne primjenjuje izravno, odnosno bez osnove u nacionalnim propisima, te je potrebna edukacija kako bi se unaprijedila razina znanja o primjeni Konvencije.

Vežano za suradnju s nevladinim organizacijama, istaknuto je kako nevladine organizacije imaju mogućnost pisanja predstavki/komunikacija Odboru ministara u kojima mogu komentirati akcijske planove izvršenja. Prijedlog zastupnice je da se komunikacija odvija neposredno s Uredom zastupnice, a ne putem predstavki upućenih u Strasbourg.

Zastupnica je još jednom zamolila da se dužnosnici uključeni u rad Savjeta za ljudska prava uključe i u rad Stručnog savjeta za izvršenje presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava kako bi se ojačalo njegovo djelovanje.

Zastupnica je na upit predsjednika Savjeta o tome tko su trenutno članovi Savjeta istaknula kako su to dijelom dužnosnici, a dijelom rukovodeći službenici ili savjetnici.

Potom je predsjednik Savjeta otvorio raspravu nakon izlaganja uz 2. točku dnevnog reda.

Predstavnik Kuće ljudskih prava, Ivan Novosel, zahvalio je zastupnici na izlaganju ističući kako je riječ o bitnim temama u području zaštite ljudskih prava i predložio je da se propiše zakonska obveza i propisima uredi sustav izvršenja presuda.

Vežano za suradnju Ureda zastupnice s organizacijama civilnog društva, Ivan Novosel istaknuo je važnost uključivanja javnosti i akademske zajednice u procese izvršenja presuda. Predložio je uvođenje e-savjetovanja za akcijske planove izvršenja kako bi se zainteresirane organizacije civilnog društva i ostali zainteresirani dionici mogli javiti s prijedlozima. Istaknuo je kako smatra da nije potrebno osnivanje još jednog horizontalnog tijela u koje su uključene i organizacije civilnog društva već je potrebno omogućiti zainteresiranim dionicima da ponude rješenja, prijedloge i budu saslušani.

Sukladno Pravilima Odbora ministara za nadzor nad izvršenjem presuda i uvjeta nagodbe, nevladine organizacije i nezavisne institucije za zaštitu ljudskih prava mogu podnijeti komunikaciju/predstavku Odboru ministara vežano za izvršenje presuda (tzv. Rule 9 komunikacija). Ivan Novosel istaknuo je važnost komunikacije nevladinih organizacija s mehanizmima zaštite ljudskih prava te naglasio kako je potrebno omogućiti češće sastanke, rasprave i razmjenu mišljenja. U nastavku je uputio i preporuku instituciji pučke pravobraniteljice da jača kapacitete u pogledu implementacije općih mjera iz presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava i da sudjeluje kao dionik u slanju Rule 9 komunikacija Odboru ministara i u tripartitnom razgovoru između izvršne vlasti, nezavisnih institucija i organizacija civilnog društva.

Pučka pravobraniteljica odgovorila je da prihvaća preporuku i da se već poduzimaju koraci u tom smjeru, a vežano za presudu u predmetu MH protiv Hrvatske. Nadalje je istaknula kako Ured pučke pravobraniteljice sudjeluje u radu Stručnog savjeta, ali da ima mogućnost upućivanja predstavki (Rule 9 komunikacija). Istaknuta je komplementarnost dviju tema

izloženih u okviru sjednice Savjeta - preporuka pučke pravobraniteljice i implementacije presuda Europskog suda za ljudska prava. Istaknuti su zajednički izazovi poput pretjeranog formalizma tijela državne uprave, te važnosti prevencije i edukacije koje su istaknute u oba izlaganja. Istaknuto je i kako se neke od preporuka pučke pravobraniteljice usmjerene na uzroke koji su doveli do povrede prava.

Potom se za riječ javio Alen Tahiri, ravnatelj Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, koji je istaknuo izvanrednu suradnju Ureda zastupnice i Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. U nastavku je iskazao zabrinutost zbog presude u predmetu Oršuš i drugi koja i dalje nije u cijelosti provedena budući da u Međimurskoj županiji imamo segregirane razrede. Istaknuo je potrebu da se problemi rješavaju zajedničkim radom, a ne samo kroz predani rad pojedinaca. Zaključno je pružio potporu iznesenim prijedlozima i ranije spomenutom zakonskom uređenju procesa izvršenja presuda što bi pridonijelo učinkovitosti izvršenja presuda.

Vezano za uključivanje organizacija civilnog društva i rad Stručnog savjeta, zastupnica Štefica Stažnik, istaknula je spremnost Ureda zastupnice za otvoren dijalog i suradnju s organizacijama civilnog društva koje imaju interes za pojedine presude. A što se tiče institucionalizacije suradnje s organizacijama civilnog društva, napomenuto je kako druge države imaju neformalnu suradnju s nevladinim organizacijama, a suradnja je institucionalizirana samo u Češkoj. Zaključno, zastupnica je pozvala organizacije civilnog društva koje se bave ljudskim pravima na razgovor i neformalnu suradnju radi pronalaska rješenja na probleme koje uočavaju.

Za riječ se javio Ivan Novosel koji je pohvalio pristup direktnoj i otvorenoj suradnji, ali je ujedno istaknuo važnost uključivanja javnosti te jednak pristup svima te važnost institucionalizacije suradnje kada je to moguće.

Predsjednik Savjeta, gosp. Boris Milošević, u nastavku je zaključio točku dnevnog reda ističući da će Ured potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske podržati rješavanje kadrovskih pitanja i pitanje adekvatnog prostora za rad Ureda zastupnice. Predložio je da se usmenim zaključkom Savjeta zatraži imenovanje dužnosnika u Stručni savjet kako bi se osnažilo djelovanje ovog radnog tijela. Napomenuo je i kako će se u suradnji s nadležnim tijelima raspraviti mogućnost zakonskog uređenja implementacije presuda Europskog suda za ljudska prava.

Članovi Savjeta jednoglasno su prihvatili prijedlog za donošenje pisanog zaključka.

Potom je Predsjednik Savjeta otvorio 3. točku dnevnog reda - Razno.

Predsjednik Savjeta dao je riječ Ivanu Novoselu koji je ukratko predstavio Godišnju konferenciju o stanju ljudskih prava Kuće ljudskih prava. Istaknuto je kako će se u sklopu konferencije predstaviti Godišnji izvještaj o stanju ljudskih prava za 2021. nakon čega slijedi panel rasprava o dezinformacijama i ratu u Ukrajini. Drugi dan konferencije bit će posvećen stanju u Ukrajini, odnosno procesuiranju ratnih zločina, borbi protiv nekažnjivosti, temi izbjeglica i interno raseljenih osoba iz Ukrajine. Treća panel rasprava bit će usmjerena na stanje socio-ekonomskih prava u Hrvatskoj.

Ivan Novosel postavio je pitanje predsjedniku Savjeta kada je u planu upućivanje u javnu raspravu Nacionalnog plana zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije te napomenuo kako je to prilika da se kao mjera uključi donošenje zakonodavnog prijedloga vezanog za uređenje izvršenja presuda Europskog suda za ljudska prava. Postavio je i pitanje

kada se može očekivati Nacionalni plan za ravnopravnost spolova i Nacionalni plan stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva.

Predsjednik Savjeta odgovorio je kako je Nacionalni plan zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije poslan na zadnje usklađivanje nadležnim tijelima te će nakon toga biti upućen na odobrenje za javno savjetovanje. U odnosu na Nacionalni plan za ravnopravnost spolova istaknuto je kako se očekuje upućivanje u proceduru javnog savjetovanja do kraja lipnja. Nastojat će se ubrzati i proces izrade Nacionalnog plana stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva.

Na kraju sjednice predsjednik Savjeta zahvalio je prisutnima na sudjelovanju te zaključio 2. sjednicu Savjeta uz najavu skorog održavanja sljedeće sjednice.

Sjednica je završila u 16:30 sati.

KLASA: 022-01/22-01/02

URBROJ: 50-76-22-07

Zagreb, 25. ožujka 2022.

Zapisnik sastavila:

Natalija Lukić Buković

savjetnica u Vladi/Vladinom uredu

**POTPREDSJEDNICA VLADE REPUBLIKE
HRVATSKE I PREDSJEDNICA SAVJETA
ZA LJUDSKA PRAVA**

Anja Šimpraga